

Riktlinje för stöd och hjälp i ordinärt och särskilt boende enligt socialtjänstlagen

**Vård och omsorg till äldre och personer med
funktionsnedsättning**

Dokumentets giltighet och beslut

Dokumentnamn: Riktlinje för stöd och hjälp i ordinärt och särskilt boende enligt socialtjänstlagen
Gäller för: Individ- och familjeomsorg, Vård och omsorg
Gäller fr o m: 2019-02-20
Gäller t o m:
Fastställd av: Kommunstyrelsen § 59/2018
Fastställd: 2019-02-20
Diarienummer: KS 2018/252

Dokumentansvar och handläggning

Dokumentansvarig: Hanna Fontaeus, enhetschef, IFO bistånd
Handläggare: Andreas Lijja verksamhetsutvecklare, IFO

Dokumenthistorik

Tidigare beslut: KF § 76/2013
Upphäver: Övergripande riktlinjer för äldre och personer med funktionsnedsättning SoL

Innehållsförteckning

1	INLEDNING	5
1.1	SYFTE OCH OMFATTNING	5
1.2	ÖVERGRIPANDE VISION OCH VÄRDEGRUND	5
1.2.1	<i>Nationell värdegrund och mål för äldreomsorgen</i>	5
1.3	DEN ENSKILDES EGET ANSVAR	6
1.4	RÄTTEN TILL BISTÅND OCH SKÄLIG LEVNADSNIVÅ	6
1.5	BEHOVEN TILLGODOSEDDA PÅ ANNAT SÄTT	6
1.5.1	<i>Hushållsgemenskap</i>	6
2	LAGAR	7
2.1	ALLMÄNT OM SOCIALTJÄNSTLAGEN	7
2.1.1	<i>Lex Sarah</i>	7
2.2	ANDRA AKTUELLA LAGRUM	7
3	HANDLÄGGNING AV ÄRENDE	8
3.1	INDIVIDENS BEHOV I CENTRUM	8
3.2	AKTUALISERING OCH ANSÖKAN	9
3.3	KARTLÄGGNING OCH UTREDNING	9
3.4	KOMMUNICERING	10
3.5	BESLUT	10
3.5.1	<i>Om ett beslut går den enskilde emot</i>	10
3.6	BESTÄLLNING OCH VERKSTÄLLIGHET	11
3.6.1	<i>Lag om valfrihetssystem (LOV)</i>	11
3.7	EJ VERKSTÄLLDA BESLUT OCH SÄRSKILD AVGIFT ENLIGT SOL	11
3.8	UPPFÖLJNING	11
3.9	DOKUMENTATION	11
3.9.1	<i>Genomförandeplan</i>	12
3.10	INFORMATIONSSKYLDIGHET	12
3.11	RÄTTEN ATT TA UT AVGIFTER	12
4	BISTÅND I ORDINÄRT BOENDE	13
4.1	HEMTJÄNSTINSATSER	13
4.1.1	<i>Serviceinsatser</i>	13
4.1.2	<i>Omvårdnadsinsatser</i>	16
4.1.3	<i>Trygghetslarm</i>	18
4.2	ANDRA INSATSER	19
4.2.1	<i>Ledsagning</i>	19
4.2.2	<i>Kontaktperson</i>	19
4.2.3	<i>Dagverksamhet för personer med demenssjukdom</i>	19
4.2.4	<i>Avlösning i hemmet</i>	20
4.2.5	<i>Korttidsplats</i>	20
4.2.6	<i>Växelvård</i>	21
4.2.7	<i>Anhöriganställning</i>	21
4.2.8	<i>Ekonomihantering</i>	21
5	BISTÅND AVSEENDE SÄRSKILT BOENDE	22

5.1	PARBOENDE I SÄRSKILT BOENDE	22
5.2	MEDBOENDE I SÄRSKILT BOENDE.....	22
5.3	PRIORITERINGSORDNING FÖR SÄRSKILT BOENDE	23
6	INSATSER SOM INTE KRÄVER BISTÅNDSBESLUT	24
6.1	STÖD TILL ANHÖRIGA	24
6.1.1	<i>Anhörigcentrum</i>	24
6.2	TRÄFFPUNKTER.....	24
6.3	SYN- OCH HÖRSELINSTRUKTÖR.....	24
7	FÖRETRÄDARE OCH ANNAT STÖD FÖR DEN ENSKILDE.....	25
7.1	ANHÖRIGBEHÖRIGHET	25
7.2	GOD MAN	25
7.3	FÖRVALTARE	25
7.4	OMBUD OCH FULLMAKTER.....	26
7.5	TOLK	26
8	KOMMUNENS ANSVAR FÖR MEDBORGARE	27
8.1	SOCIALTJÄNSTLAGENS MÅLSÄTTNING	27
8.2	FINSKT FÖRVALTNINGSOMRÅDE	27
8.3	BOSÄTTNINGSKOMMUN	27
8.4	VISTELSEKOMMUN	27
8.5	ANSÖKAN INFÖR FLYTT TILL ANNAN KOMMUN.....	28
8.6	ASYLSÖKANDE	28
8.7	EU/EES-MEDBORGARE.....	28
8.8	AKUT NÖDSITUATION.....	28
8.9	BARNPERSPEKTIV	28
8.9.1	<i>Föräldrar som behöver stöd</i>	28
8.9.2	<i>Anmälningsskyldighet vid oro för barn</i>	29
9	SAMVERKAN MED ANDRA MYNDIGHETER	30
9.1	SAMVERKAN VID UTSKRIVNING FRÅN SLUTENVÅRD.....	30
9.2	SAMORDNAD INDIVIDUELL PLAN.....	30
9.3	TANDVÅRDSSTÖD.....	30

1 Inledning

Personer som inte själva kan tillgodose sina behov eller får dem tillgodosedda på annat sätt ska få hjälp att klara sin livsföring av kommunen. Kommunens ansvar regleras i socialtjänstlag (2001:453), SoL. Enligt lagen ska stödet tillförsäkra den enskilde en skälig levnadsnivå.

Lagstiftning och styrdokument reglerar kommunens arbete och hur ärenden ska handläggas. Dessa riktlinjer är därför enbart vägledande och gäller inte utan undantag. Riktlinjerna ska ses som ett komplement till gällande lagstiftning, författningar och föreskrifter.

1.1 Syfte och omfattning

Syftet med riktlinjerna är att skapa ett enhetligt synsätt vid bedömningar av rätten till bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL. Riktlinjerna ska även fungera som information till kommuninvånare.

Riktlinjerna omfattar stöd och hjälp i ordinärt och särskilt boende till personer som behöver stöd på grund av ålder och/eller funktionsnedsättning. De insatser som beskrivs riktar sig därför inte enbart till personer över 65 år utan kan omfatta alla åldrar.

1.2 Övergripande vision och värdegrund

Tierps kommuns övergripande vision för livet som äldre är *Att leva ett gott liv*.

Kommunens värdegrund bygger på begreppen trygghet, respekt för den enskildes integritet, värdigt bemötande av den enskilde, inflytande kontinuitet, tillgänglighet, jämlikhet och delaktighet. Andra viktiga utgångspunkter för Tierps kommun är en god hushållning med tillgängliga resurser. Värdegrunden finns i sin helhet i Äldre 2020.

1.2.1 Nationell värdegrund och mål för äldreomsorgen

Värdegrunden i 5 kap. 4 § SoL innebär att socialtjänstens omsorg om äldre ska inriktas på att äldre människor får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande. Den äldre personen ska även så långt som det är möjligt kunna välja när och hur stöd och hjälp i boendet och annan lättåtkomlig service ska ges. Av nationella mål för äldrepolitikern förtydligas värdegrunden. Målen innebär att äldre ska kunna leva ett aktivt liv och ha inflytande över sin vardag, kunna åldras i trygghet och med bibehållet oberoende, bemötas med respekt och ha tillgång till god omsorg. Om den äldre är i behov av vård och omsorg, ska den utformas i nära samverkan med den äldre och om den äldre så önskar, med dennes anhöriga. Detta ska bidra till att förstärka den enskildes möjligheter till ett självständigt liv.

1.3 Den enskildes eget ansvar

Den enskilde har ett eget ansvar för sitt liv och sina förhållanden i övrigt. Först när den enskilde själv inte kan tillgodose sina behov kan kommunen ge bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL. Beviljade insatser ska samtidigt syfta till att stärka den enskildes förmåga till ett självständigt liv.

Den enskilde kan ibland behöva hjälp för att ta emot bistånd. Till socialtjänstens uppgifter hör därför att på olika sätt försöka motivera den enskilde att ta emot hjälp eller insats.

1.4 Rätten till bistånd och skälig levnadsnivå

I SoL används begreppet bistånd för sin livsföring i övrigt. Begreppet avser alla de behov som den enskilde kan ha för att tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Skälig levnadsnivå har ingen exakt definition. En individuell bedömning måste därför göras i varje enskilt fall. Detta innebär att skälig levnadsnivå kan omfatta olika stödinsatser för olika individer.

Vid bedömning av skälig levnadsnivå och omfattning på stödet måste således en sammanvägning av olika omständigheter göras. Det finns inte någon obegränsad frihet för den enskilde att välja sociala insatser oberoende av kostnad. Kommunen ska välja det billigaste alternativet när likvärdiga insatser finns att tillgå.

1.5 Behoven tillgodosedda på annat sätt

Biståndshandläggaren ska utreda om behov föreligger och om behoven kan tillgodoses på annat sätt. Bedömningen måste göras utifrån den enskildes faktiska resurser och möjligheter. Om behovet kan tillgodoses av den enskilde själv eller på annat sätt finns ingen rätt till bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL.

1.5.1 Hushållsgemenskap

Av förarbeten till SoL förutsätts det att andra resurser i en hushållsgemenskap används för att tillgodose eventuella behov av hjälp och stöd. Detta gäller främst makar och sambor. Att dessa ger varandra viss praktisk hjälp, som till exempel att sköta hem och hushåll, är normalt och ska beaktas vid en biståndsbedömning enligt 4 kap. 1 § SoL. Finns flera personer i hushållet ska samtligas förmåga att utföra hushållsgemensamma insatser bedömas i utredningen. Mer omfattande omsorgsbehov kan däremot inte anses ligga inom ramen för vad man normalt bistår varandra med inom en familj.

2 Lagar

2.1 Allmänt om socialtjänstlagen

1 kap. 1 § SoL lyder:

Samhällets socialtjänst skall på demokratins och solidaritetens grund främja människors

- *ekonomiska och sociala trygghet,*
- *jämlikhet i levnadsvillkor,*
- *aktiva deltagande i samhällslivet.*

Socialtjänsten skall under hänsynstagande till människans ansvar för sin och andras sociala situation inriktas på att frigöra och utveckla enskildas och grupperns egna resurser. Verksamheten skall bygga på respekt för människornas självbestämmanderätt och integritet.

SoL är en målinriktad ramlag som ger kommunen stor frihet att utforma verksamheten med utgångspunkt från lokala förutsättningar och behov. I lagen anges målen för verksamheten och vilka resultat som ska åstadkommas men i regel inte hur detta ska uppnås. Även vissa begrepp och principer som ska vara vägledande för individuellt inriktade insatser framgår. Insatserna ska till exempel präglas av ett rehabiliterande förhållningssätt i syfte att stärka den enskildes möjligheter till ett självständigt liv. Se vidare socialtjänstlag (2001:453).

2.1.1 Lex Sarah

I 14 kap. 3 § SoL finns en bestämmelse, lex Sarah, som reglerar skyldigheter för anställda och de som bedriver verksamhet när det gäller missförhållanden och påtaglig risk för missförhållanden i verksamheten. Syftet med lex Sarah är att verksamheten ska utvecklas och att missförhållanden ska förebyggas. Om de ändå uppstår ska de rättas till.

2.2 Andra aktuella lagrum

Utöver SoL finns det andra lagrum som påverkar handläggning och verkställighet, däribland:

- Förvaltningslag (1986:223)
- Föräldrabalk (1949:381)
- Hälso- och sjukvårdslag (2017:30)
- Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)
- Lag om samverkan vid utskrivning från slutna hälso- och sjukvård (2017:612)

3 Handläggning av ärenden

Med handläggning av ärenden avses all den verksamhet som syftar till att göra det möjligt för kommunen att fatta beslut i ett ärende. Handläggningen ska ske så enkelt, snabbt och billigt som möjligt utan att säkerheten eftersätts. Utredningstiden bör inte överskrida tre veckor med undantag för särskilt boende.

3.1 Individens behov i centrum

I Tierps kommun används det nationella arbetssättet Individens Behov i Centrum, IBIC, vid handläggning av ett ärende. IBIC är ett behovsinriktat, systematiskt och strukturerat arbetssätt för att bedöma behov utifrån SoL.

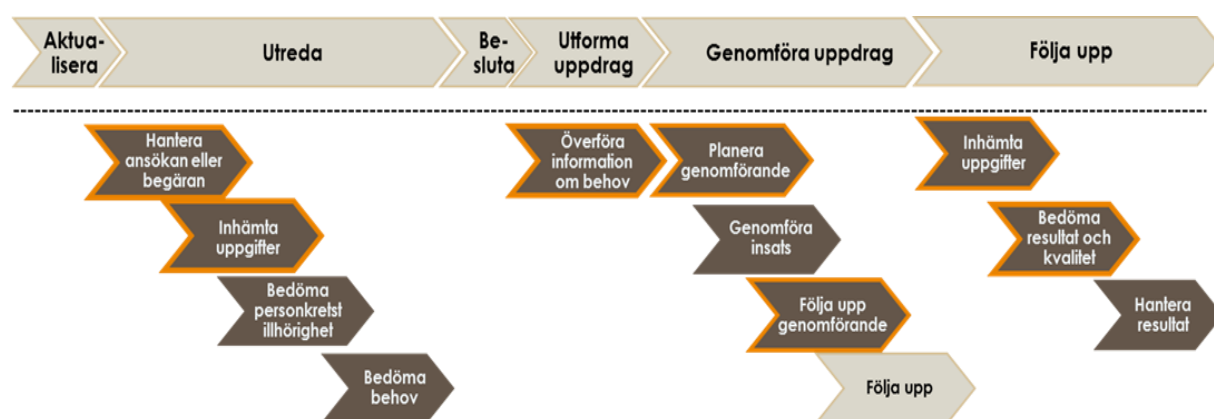
IBIC utgår från individens behov, mål och resurser inom olika livsområden i det dagliga livet istället för de insatser kommunen erbjuder. Individen får möjlighet att stärka sina egna förmågor att själv genomföra aktiviteter och vara delaktig genom stödjande, tränande och/eller kompenserande insatser.

IBIC utgår från individens behov, mål och resurser inom olika livsområden i det dagliga livet istället för de insatser kommunen erbjuder. I Tierps kommun används klassifikationen ICF, ett internationellt system för att beskriva funktionstillstånd, funktionshinder och hälsa. ICF används för att med ett gemensamt språk som stöd fånga upp kombinationen av olika perspektiv och på så sätt ge en helhetsbild av hur en person fungerar i sin livssituation.

Biståndshandläggaren utreder den enskildes ansökan utifrån elva livsområden;

- Lärande och att tillämpa kunskap
- Allmänna uppgifter och krav
- Kommunikation
- Förflyttning
- Personlig vård
- Hemliv
- Mellanmänniska interaktioner och relationer
- Utbildning, arbete, sysselsättning och ekonomiskt liv
- Samhällsgemenskap, socialt och medborgerligt liv
- Känsla av trygghet
- Personligt stöd från person som vårdar eller stödjer en närstående

Handlägningsprocess med stöd av IBIC

Figur 1 IBIC process utifrån socialtjänstens övergripande process för handläggning och dokumentation

3.2 Aktualisering och ansökan

När kommunen genom en ansökan eller på annat sätt får kännedom om att en enskild kan vara i behov av insatser enligt SoL ska en utredning inledas utan dröjsmål. SoL innehåller inga möjligheter till tvångsinsatser, vilket innebär att en utredning av den enskildes behov och beslut om insatser endast kan genomföras om den enskilde själv vill det.

3.3 Kartläggning och utredning

Behovsbedömning genomförs med stöd av IBIC och leder till ett beslut om bistånd. Vid bedömning om den enskilde har rätt till bistånd enligt SoL utreds om:

- ett behov föreligger
- behovet kan tillgodoses på annat sätt och
- biståndet behövs för att tillförsäkra den enskilde en skälig levnadsnivå.

Insamling av fakta kan ske genom uppgifter från den enskilde eller från andra. Det är av stor vikt att biståndshandläggaren vid behov samverkar med andra professioner och samråder med personer i den enskildes närhet för att få en samlad bild av livssituationen. Detta ska alltid ske med den enskildes samtycke.

Det ska framgå av utredningen vad som är faktiska omständigheter och vad som är bedömningar som ligger till grund för motiveringen av beslutet.

Om den enskilde vid ansökan framför önskemål om insatsens utformning ska detta beaktas i utredningen. Dock finns det inte någon ovillkorlig rätt att få behov tillgodosedda i en viss form eller inom en specifik verksamhet. Om ett faktiskt behov av insatsen bedöms föreligga ska ansökan gällande det specifika önskemålet avslås men beslut fattas om att bevilja insatsen. Om den enskilde framför att denne inte kan tänka sig alternativ till önskad utformning ska ansökan avslås i sin helhet.

3.4 Kommunikering

Uppgifter som någon annan än den enskilde lämnat och som har betydelse för ärendets avgörande ska kommuniceras muntligt eller skriftligt innan ett slutligt beslut fattas i ärendet. Ett beslut ska grunda sig på det som har dokumenterats.

Skyldigheten att kommunicera gäller utredningsmaterialet och omfattar inte bedömning eller förslag till beslut.

I vissa fall är kommunikering inte nödvändig. Det gäller bland annat om:

- den enskilde får precis vad han eller hon har ansökt om eller begärt,
- uppgiften saknar betydelse, till exempel om en annan person har lämnat en uppgift som man redan känner till eller som inte behövs för beslutsfattandet, eller
- det är uppenbart obehövt att kommunicera.

I samband med kommunikeringen ska den enskilde ges möjlighet att komma in med synpunkter eller kompletteringar till utredningen som ligger till grund för ställningstagandet. En tydlig tidsangivelse ska anges för när synpunkter ska ha inkommit. Om synpunkter inkommit inom ramen för tidsangivelsen ska detta dokumenteras och tas i beaktande innan beslut fattas.

3.5 Beslut

Utredningen ska utmynna i ett beslut om rätten till bistånd utifrån den enskildes ansökan. Beslutet ska tydligt beskriva vad den enskilde ska få för hjälp och stöd samt om beviljade insatser är stödjande, tränande eller kompenserande.

Inom Tierps kommun tidsbegränsas samtliga beslut om bistånd enligt SoL utom beslut om särskilt boende och trygghetslarm. Bedömningen av den enskildes behov av insats styr längden på beslutet.

Ett avslag eller delavslag ska alltid motiveras. Om skäl till avslag är att behov kan tillgodoses på annat sätt ska det framgå vad annat sätt innebär.

Vem som har rätt att fatta beslut om bistånd samt omfattningen av detta styrs av Kommunstyrelsens delegationsordning.

3.5.1 Om ett beslut går den enskilde emot

Den enskilde har alltid rätt att överklaga ett beslut som går denne emot. Den enskilde har även möjlighet att överklaga ett beslut som gäller bifall av ansökan om denne upplever att beslutet inte motsvarar det som ansöktes om. En beskrivning av hur en överklagan av beslutet går till, en besvärshänvisning, ska alltid bifogas beslutet.

Om den enskilde önskar hjälp med att överklaga ska biståndshandläggare vara behjälplig.

3.6 Beställning och verkställighet

När den enskilde fått ett biståndsbeslut kontakter biståndshandläggaren utföraren och gör en formell beställning av beviljade insatser. Beställningen ska vara formulerad så att det klart och tydligt framgår vilka behov som finns och målet med det individuellt anpassade stödet.

Beslut om bistånd ska verkställas utan oskäligt dröjsmål. Beslut om insatser i det ordinära boendet inklusive trygghetslarm ska verkställas omgående, men senast inom en vecka från det datum biståndshandläggare skickat beställning. En förutsättning för att verkställa trygghetslarm är att den enskilde tillhandahåller nyckel. Behov av akuta insatser ska verkställas snarast.

3.6.1 Lag om valfrihetssystem (LOV)

I Tierps kommun tillämpas lag om valfrihetssystem (2008:962), LOV, för vissa serviceinsatser inom hemtjänst. Valfriheten gäller för insatserna inköp av dagligvaror, städning, tvätt och enklare klädvård, rengöring av tekniska hjälpmedel, övriga inköp, aktivitet/social samvaro, ledsagning samt för insatsen läsa post för gravt synskadade. Om den enskilde inte väljer utförare tilldelas denne en utförare utifrån turordningslista där kommunens egen regi samt godkända företag finns med. Om den enskilde inte är nöjd har denne rätt att byta utförare utan att behöva uppge orsak.

3.7 Ej verkställda beslut och särskild avgift enligt SoL

Av 16 kap. 6 f-h § SoL framgår att kommunen ska anmäla beslut som inte verkställs inom tre månader från beslutsdatum. Rapporteringsskyldigheten gäller även för beslut där verkställandet avbrutits och inte återupptagits inom tre månader. Rapporteringen sker till Inspektionen för vård och omsorg, IVO. IVO har möjlighet att utfärda särskild avgift om kommunen inte verkställt beslutet inom rimlig tid.

3.8 Uppföljning

Kommunen har ansvar för att följa upp hur beviljade insatser utförs – att insatserna tillgodoser den enskildes behov av stöd och hjälp, att verkställigheten sker i enlighet med beslutet och med hänsyn till den enskildes medinflytande samt att stödet är av god kvalitet. Beslut om insatser som pågår under längre tid följs upp minst en gång per år. Ibland kan det finnas behov av tätare uppföljning, till exempel vid ny insats, vid förändrade behov eller vid klagomål.

3.9 Dokumentation

Enligt 11 kap 5 § SoL ska handläggning av ärenden som rör enskilda och genomförande av beslut om insatser dokumenteras. Både den som fattar beslut om insatser och den som utför insatserna har en skyldighet att dokumentera. Dokumentationen ska utformas med respekt för den enskildes integritet och omfatta faktiska omständigheter och händelser av vikt. Dokumentationen ska också vara skriven på ett sådant sätt att texten är begriplig för den enskilde.

3.9.1 Genomförandeplan

Genomförandeplanen beskriver hur en beviljad insats praktiskt ska genomföras med den enskilde. Syftet med genomförandeplanen är att skapa en tydlig struktur för genomförandet och uppföljningen av en beslutad insats. Genom planen blir det tydligt för både den enskilde och för personalen vad som ska göras, vem som ska göra vad, när och hur.

Utgångspunkten för arbetet med planeringen finns i beslutet om den eller de insatser som den enskilde beviljats. Genomförandeplanen utformas tillsammans med den enskilde och/eller dennes anhörige/närstående om den enskilde vill det. Planeringen ska göras med respekt för den enskildes självbestämmande och integritet. Det ska framgå av planen att den enskilde varit med och påverkat utformningen av hur stödet ska ges. I genomförandeplanen ska det också finnas mål för planerade insatser utifrån den enskildes behov. Det ska även framgå datum för uppföljning.

3.10 Informationsskyldighet

Biståndshandläggare ska i samband med utredningen informera om utbudet av övriga relevanta samhällstjänster såsom mötesplatser/träffpunkter, dagverksamheter och anhörigstöd. Kommunen kan även ge information om olika boendeformer, frivilligorganisationer och hushållsnära tjänster. Informationsskyldigheten gäller även till personer som har behov av insatser, men inte är motiverade att ta emot stöd.

3.11 Rätten att ta ut avgifter

I 8 kap. SoL regleras kommunernas rätt att ta ut avgifter för insatser enligt samma lag. Riksdagen beslutar om vad kommunen maximalt får ta ut i avgift per månad. Detta kallas maxtaxa (högkostnadsskydd). Maxtaxan är knuten till prisbasbeloppet som fastställs varje år av regeringen.

Kommunfullmäktige tar beslut om vilka avgifter som generellt ska gälla för insatser enligt SoL. Hur mycket den enskilde får betala styrs också av den enskildes betalningsförmåga. Den enskilde har rätt att begära omräkning och nytt beslut om inkomster eller utgifter ändras på ett sätt som påverkar avgiftsutrymmet. Beslut om avgiftsutrymme kan överklagas genom förvaltningsbesvär. En beskrivning av hur överklagandet går till ska alltid bifogas beslutet.

4 Bistånd i ordinärt boende

Bistånd i ordinärt boende ska stödja den enskildes möjligheter att leva ett så självständigt liv som möjligt. Beviljade insatser bör därför i första hand inriktas på att göra det möjligt för den enskilde att bo kvar i den invanda hemmiljön under trygga förhållanden. En individuell bedömning utifrån den enskildes behov måste alltid ske i varje enskilt ärende.

4.1 Hemtjänstinsatser

Hemtjänst är ett individuellt behovsprövat bistånd enligt 4 kap. § SoL och innebär i första hand hjälp i det egna hemmet. Även vissa åtgärder utanför hemmet ingår i begreppet hemtjänst, som till exempel inköp av varor, ledsagare i samband med läkarbesök eller sällskap vid promenader. Övriga insatser utanför hemmet är vanligtvis en annan insatsform än hemtjänst.

Hemtjänst kan beviljas under dygnets alla timmar som punktinsatser. Punktinsatser kan innebära återkommande och täta besök. Den enskilde ska, så långt det är möjligt, delta i utförandet av beslutade insatser för att utveckla eller bibehålla fysiska och psykiska funktioner.

Nedan beskrivs de vanligaste förekommande insatserna i förhållande till begreppet skälig levnadsnivå.

4.1.1 Serviceinsatser

Med serviceinsatser avses bland annat praktisk hjälp med hemmets skötsel, städning och tvätt samt hjälp med inköp och ärenden på post, bank och postombud.

För viss hemtjänst i form av serviceinsatser kan den enskilde välja utförare enligt LOV, se vidare avsnitt 3.6.1.

4.1.1.1 Tvätt och renbäddning

Insatsen innebär stöd med att tvätta kläder, sänglinne, vardagstextilier och handdukar. Om behov föreligger kan den enskilde få hjälp med att vika tvätt samt att stryka enstaka plagg. Strykning eller mangling av lakan ingår inte. Insatsen omfattar inte heller mattor eller tunga överkast som får tvättas på annat sätt. Renbäddning kan ingå i samband med tvättillfället.

Stöd med tvätt kan ges om det finns tillgång till tvättmaskin i bostaden eller i nära anslutning till bostaden. Om detta saknas får den enskilde själv stå för kostnader om tvätten skickas till tvättinrättning.

Om det finns tvättstuga i anslutning till fastigheten och behovet främst beror på svårigheter för den enskilde att ta sig till och från tvättstugan ska bedömning göras om behovet kan tillgodoses på annat sätt, exempelvis genom bostadsanpassningsbidrag. Det samma gäller om del av tvätt kan skötas av den

enskilde (till exempel att fylla maskinen och starta men inte att plocka ur och hänga).

I normalfallet beviljas tvätt och renbäddning varannan vecka.

4.1.1.2 Hygientvätt

Insatsen innebär hjälp med tvätt och renbäddning vid tätare intervaller än vid insatsen tvätt och kan lämnas vid skäl som sjukdomstillstånd eller inkontinensbesvär som medför ökad tvättmängd.

4.1.1.3 Städning

Insatsen innebär hjälp med dammsugning och våttorkning av golv, dammtorkning av fria ytor samt rengöring av kök och badrum. I insatsen ingår även avfrostning av kyl och frys, rengöring av köksfläkt och bakom spis samt fönsterputsning och byte av gardiner upp till två rum och kök vid ett tillfälle per år. Dessa moment ska inrymmas inom ramen för beviljad tid.

Hjälp och stöd med att skaka mattor, flera städtillfällen på grund av husdjur eller städbehov som orsakas av hemmavarande vuxna barn eller inneboende ingår normalt inte.

Städning kan beviljas, upp till två rum och kök varannan vecka om inte särskilda medicinska skäl föreligger. Den enskilde ska vid beviljad insats tillhandahålla ändamålsenliga städredskap och rengöringsmedel om inte annat överenskommit med utföraren.

Att källsortera sina hushållssopor kan ingå i insatsen. Däremot ingår det inte i skälig levnadsnivå att få källsorterade sopor transporterade till en återvinningsstation.

4.1.1.4 Hygienstäd

Insatsen innebär till exempel översyn av kök och daglig rengöring av hygienutrymmen. Insatsen kan lämnas vid medicinska skäl som till exempel inkontinensproblem, förhöjd halkrisk eller liknande. Medicinska skäl ska kunna styrkas med läkarintyg eller kontakt med medicinsk personal som har kunskap om den enskildes hälsotillstånd.

4.1.1.5 Dagliga hemsysslor

I dagliga hemsysslor kan utifrån behov ingå att bädda, hämta post, ta ut sopor, källsortera, byta säkringar och glödlampor, diska, vattna blommor eller översyn av golv om rollator/rullstol används både inomhus och utomhus samt att sopa bort snö från farstutrappa och ramp/handikapphiss. Det är skäligt att få hjälp med att diska en gång per dag.

Om den enskilde är beviljad omvårdnadsinsatser vid minst tre tillfällen per dag, med undantag för trygghetsbesök, ska det i skälig levnadsnivå ingå hjälp med dagliga hemsysslor utan att separat beslut fattas.

Att få källsorterade sopor transporterade till en återvinningsstation ingår inte i skälig levnadsnivå.

4.1.1.6 Inköp

Insatsen innebär inköp av dagligvaror. Insatsen kan även vid behov innefatta att planera och skriva inköpslista samt att plocka upp matvaror och placera dem i skåp.

Inköp ska göras i närmaste livsmedelsbutik med fullgott sortiment, om inte annat överenskommit med utföraren. Inköp av dagligvaror kan också ske genom hjälp med att beställa från butik.

Inköp kan beviljas även för annat än dagligvaror, till exempel apoteksärenden. Insatsen ska då så långt som möjligt samordnas med andra insatser.

Den enskildes möjligheter att själv utföra inköpen, till exempel genom distansköp eller genom att nyttja färdtjänst, bör alltid beaktas. I de fall den enskilde ska följa med vid inköp ska insatsen ledsagning beviljas.

Den enskilde hänvisas till att ordna med betalningsmöjlighet via konto eller faktura då personal vanligtvis inte hanterar kontanter.

I normalfallet beviljas inköp en gång per vecka.

4.1.1.7 Sällaninköp

Insatsen innebär övriga inköp av till exempel kläder, skor eller andra sällanköpsvaror. Vid behov av ledsagare vid sällaninköp hänvisas den enskilde att ansöka om ledsagning.

4.1.1.8 Matdistribution

Insatsen innebär hemleverans av matlåda tillagad i kommunalt kök. Innan beslut om matdistribution fattas ska andra insatser övervägas. Möjlighet finns även för pensionärer att äta i de kommunala skolrestaurangerna.

4.1.1.9 Läsa post för synskadade

Insatsen innebär att öppna och läsa post och kan lämnas till personer med grava synskador.

4.1.1.10 Rengöring av tekniska hjälpmedel

Rengöring av tekniska hjälpmedel kan beviljas om hjälpmedlet är individuellt utprovat.

4.1.1.11 Skötsel av husdjur

Om husdjur finns i hushållet har ägaren det fullständiga ansvaret. Bistånd för behov av hjälp med skötsel av husdjur beviljas därför i normalfallet inte. Undantag kan göras enstaka dagar i väntan på en annan lösning när en akut situation uppstår.

4.1.1.12 Serviceinsatser som inte ingår inom ramen för skälig levnadsnivå

- Sanering av hela eller delar av bostad
- Storstädning av bostad
- Städning av balkong, altan eller förråd
- Transport till återvinningscentral
- Fastighetsskötsel inklusive vattenförsörjning och uppvärmning
- Vedhuggning och vedeldning
- Snöskottning
- Trädgårdsskötsel
- Hantering av latrin

I dessa fall hänvisas till det privata utbudet av servicetjänster.

4.1.2 Omvårdnadsinsatser

Med omvårdnadsinsatser avses stöd av mer integritetskänslig karaktär för att tillgodose den enskildes fysiska, psykiska och sociala behov.

4.1.2.1 Personlig vård

Insatsen innebär daglig hygien, det vill säga hjälp med moment som att tvätta sig, raka sig, kamma sig, att borsta tänderna, hudvård, klippning av naglar, rengöring av glasögon, rengöring av protes med mera.

Om den enskilde behöver stöd och hjälp att klippa tånaglar och har diabetes ska denne hänvisas till att ta kontakt med sin vårdcentral. Om naglarna är svårklippta hänvisas till särskild kompetens.

4.1.2.2 Toalettbestyr

Insatsen innebär stöd vid toalettbesök, att tömma och rengöra toalettthink eller urinflaska samt byte av inkontinenshjälpmedel, kateterpåse, stomipåse, stomiplatta och liknande. Vid särskilda medicinska skäl kan sjukvården bedöma att byte av stomiplatta ska betraktas som egenvård eller att stöd och hjälp ska ske genom delegation enligt hälso- och sjukvårdslag (2017:30), HSL.

4.1.2.3 På- och avklädning

Insatsen innebär stöd med moment som att ta på och av kläder, hjälp med stödstrumpor som inte är ordinerade av läkare, att sköta proteser samt att ta på och av glasögon och hörselhjälpmedel.

4.1.2.4 Förflyttning

Insatsen innebär till exempel stöd i samband med uppstigning och läggning, vändning i sängen och förflyttningar med rollator, rullstol eller till fots i bostaden. Den enskilde ansvarar för att det finns funktionella förflyttningshjälpmedel.

Har den enskilde behov av dubbelbemanning vid förflyttning ska utökad tid för dessa moment beviljas och anges i beslutet under förutsättningen att behoven inte kan tillgodoses genom hjälpmedel och/eller bostadsanpassning. Detta gäller även om hanteringen av hjälpmedlet kräver två personer för att garantera den enskildes säkerhet vid förflyttning. En funktionsbedömning ska i dessa fall genomföras av arbetsterapeut eller sjukgymnast/fysioterapeut. Om behovet av dubbelbemanning istället grundar sig i ett arbetsmiljöperspektiv ska det hanteras av ansvarig chef inom verkställigheten.

4.1.2.5 Behov av stöd och hjälp nattetid

Om den enskilde är i behov av omvårdnadsinsatser nattetid ska det framgå av beslutet. Stöd och hjälp nattetid utförs mellan klockan 22.00- 07.00.

4.1.2.6 Dusch

Insatsen innefattar hjälp i samband med dusch. I insatsen kan även hjälp med hud- och nagelvård och att ordna till frisyren ingå. Uppsnyggning av duschutrymmet efter dusch ingår. Om den enskilde behöver stöd och hjälp att klippa tånaglar och har diabetes ska denne hänvisas till att ta kontakt med sin vårdcentral. Om naglarna är svårklippta hänvisas till särskild kompetens.

Hjälp med dusch beviljas enbart om ett adekvat duschutrymme finns i den enskildes bostad. Om duschutrymme saknas kan den enskilde beviljas personlig vård i form av helkroppstvätt.

I normalfallet beviljas hjälp med dusch en till två tillfällen per vecka. Högre intervall kan beviljas personer med till exempel inkontinensbesvär.

4.1.2.7 Måltidsstöd

Insatsen innebär stöd i samband med måltiden. I insatsen ingår enklare matlagning eller att värma mat, att duka och lägga upp, att diska kärl/redskap, hålla rent vid matplatsen samt vid behov stöd och hjälp under själva måltiden. Måltidsstöd kan även vara delegerad sondmatning eller motivationsarbete för att stimulera lusten att äta.

Matlagning beviljas återhållsamt och en förutsättning är att den enskilde är delaktig i matlagningen. Ett alternativ till matlagning är matdistribution, se avsnitt 4.1.1.8.

4.1.2.8 Social samvaro

Insatsen kan innebära att dricka kaffe tillsammans, lösa korsord, högläsning eller utveckla det sociala nätverket. Social samvaro kan också innebära kortare utevistelse i anslutning till bostaden. I uppdraget till utföraren ska det framgå tydligt om insatsen är av social karaktär eller avser stöd vid förflyttningar utanför hemmet.

Social samvaro är ett stöd till den som är ofrivilligt ensam, saknar socialt nätverk, upplever sig isolerad i bostaden och inte kan leva ett aktivt liv. Biståndshandläggare ska därför i första hand hänvisa till kommunens träffpunkter och vid behov utreda möjligheter att få följeslagare till dessa. I bedömningen ska eventuella sociala kontakter i samband med redan beviljade insatser såsom dagverksamhet, hemtjänst, samt kontakt med anhöriga, grannar eller frivilligorganisationer vägas in.

I normalfallet beviljas social samvaro en till två tillfällen per vecka.

4.1.2.9 Egenvård

Insatsen innebär enklare hälso- och sjukvårdsinsatser, de uppgifter som ansvarig läkare eller annan legitimerad personal normalt lämnar till den enskilde eller anhörig att själv sköta om. Den enskilde ska själv kunna ge instruktioner om när, vad och hur uppgiften ska utföras. Uppgifter som förutsätter mer omfattande instruktion och handledd träning av ansvarig läkare eller sjuksköterska räknas som sjukvård oavsett vem som utför uppgiften (SOSFS 2009:6).

En förutsättning för att beviljas stöd och hjälp med egenvård är att förskrivande läkare, eller annan behörig legitimerad personal, skriftligt intygar att stödet kan ske som egenvård. Legitimerad personal som gjort bedömning av egenvård har ett uppföljningsansvar.

4.1.2.10 Trygghetstillsyn

Trygghetstillsyn innebär en kort tillsyn genom fysiskt besök, telefonsamtal eller annan digital lösning. Insatsen beviljas normalt inte om behovet av trygghet kan tillgodoses genom trygghetslarm eller genom trygghetsringning.

Insats beviljas inte om behovet av trygghet kan tillgodoses genom redan beviljade dagliga besök från hemtjänst eller trygghetslarm.

4.1.3 Trygghetslarm

Insatsen innebär larm i bostaden för att påkalla uppmärksamhet från personal och hjälp under tider och vid situationer som inte kan förutses eller schemaläggas. Insatsen kan inte beviljas om den enskilde inte vill lämna nyckel/portkod.

Beslut om trygghetslarm beviljas tillsvidare vilket innebär att avgift debiteras utifrån den enskildes avgiftsbeslut även om den enskilde tillfälligt vistas på annan plats.

Om den enskilde återkommande larmar av samma orsak ska uppföljning av insatsen göras för eventuell utredning om behovet kan tillgodoses genom andra insatser.

4.2 Andra insatser

4.2.1 Ledsagning

Insatsen ledsagning innebär stöd vid förflyttningar mellan olika platser, till exempel vid besök hos serviceinrättningar såsom läkare, frisör med mera samt besök till närstående och medverkan i andra sociala aktiviteter. Ledsagning beviljas endast om behovet av förflyttning mellan platser inte kan tillgodoses på annat sätt som till exempel färdtjänst, riksfärdtjänst eller dylikt. Ledsagning är knuten till aktiviteter utanför hemmet.

Ledsagning beviljas inte för att utföra uppgifter som normalt omfattas av hemtjänst eller andra insatser.

Vid ledsagning av tillfällig karaktär, till exempel läkarbesök, ska den enskilde ansöka om insatsen inför varje tillfälle.

Ledsagning vid resa gäller principen närmiljö samt aktiviteter av enklare karaktär.

4.2.2 Kontaktpersoninsats enligt SoL – för personer över 65 år

Insatsen kontaktperson innebär stöd och sällskap av särskilt utsedd person och kan beviljas för att bryta social isolering, och/eller för att hjälpa den enskilde i personliga angelägenheter då socialt kontaktnät saknas. Målsättningen med det tillfälliga biståndet är att den enskilde ska kunna etablera egen social relation, för att på eget initiativ bryta den sociala isoleringen.

Kontaktperson ska inte beviljas för att hjälpa den enskilde att tolka eller översätta. Vid verkställighet ska befintligt nätverk inte formaliseras.

I normalfallet beviljas kontaktperson en till två tillfällen per månad. Överstiger behovet två tillfällen i månaden bör det övervägas om den enskildes behov ska tillgodoses av annan insats. I undantagsfall kan den enskilde få hjälp med struktur över sin ekonomi. Detta ska ske i de fall där man bedömer att den enskilde inom en närstående tid kan klara detta själv – dock max i 4 månader. Om behovet bedöms permanent ska det övervägas om God man ska aktualiseras om den enskilde själv vill. En kontaktperson får aldrig ansvara för någons ekonomi.

4.2.3 Dagverksamhet för personer med demenssjukdom

Insatsen dagverksamhet innebär stimulans till aktivitet och social gemenskap vid kommunens verksamhet för ändamålet. Verksamheten vänder sig till personer med dokumenterad demenssjukdom eller minnesproblematik som bor i ordinärt boende.

Syftet med insatsen är att bryta isolering och underlätta för den enskilde att bo kvar hemma. Insatsen kan även ses som avlastning för anhöriga.

Dagverksamhet beviljas upp till fem dagar per vecka.

4.2.4 Avlösning i hemmet

Avlösning i hemmet innebär stöd som möjliggör att anhörig eller närstående kan vila, uträtta ärenden eller genomföra aktiviteter tillsammans med annan familjemedlem. Insatsen kan ges vid enstaka tillfällen eller mer kontinuerligt.

Avlösarservice ska inte beviljas om den enskilde har andra insatser beviljade som innebär att den anhörige har möjlighet att komma ifrån under en skälig sammanhängande tidsperiod.

Avlösning upp till tio timmar per månad är kostnadsfritt. Vid redan beviljad insats i form av växelvård begränsas tiden för den kostnadsfria avlösningen med motsvarande tid.

4.2.5 Korttidsplats

Korttidsplats innebär en tillfällig vistelse som omfattar omvårdnad, service, aktivering, funktionsbevarande insatser samt stimulans vid kommunens verksamhet för ändamålet. Insatsen syftar till att stödja den enskilde i de situationer där denne, trots omfattande stödinsatser i hemmet, inte klarar att vistas i sitt hem på skäligt sätt. Målet för vistelsen ska vara inriktad på vad den enskilde behöver för att kunna komma hem igen.

Korttidsplats är riktat till personer med omfattande behov av stöd och hjälp under stora delar av dygnet och därutöver i behov av:

- återhämtning och/eller mobilisering och rehabilitering,
- utredning av framtida stödbehov,
- avlastning för vårdande sammanboende anhörig,
- trygghet som inte kan tillgodoses i det egna hemmet, eller
- vård i livets slutskede.

För den som har beviljats särskilt boende och har korttidsplats i väntan på särskilt boende, upphör beslutet om korttidsplats att gälla från och med den dagen som en tilldelad lägenhet i särskilt boende kan verkställas (inflyttningsdatum). Beslutet om korttidsplats upphör då på grund av att behovet kan tillgodoses på annat sätt genom redan beviljat bistånd i form av särskilt boende.

Om den enskilde beviljad korttidsplats drabbas av akut sjukdom och blir inskriven inom slutenvården upphör beslutet om korttidsplats.

4.2.6 Växelvård

Växelvård innebär en tillfällig vistelse som omfattar omvårdnad, service, aktivering, funktionsbevarande insatser samt stimulans vid kommunens verksamhet för ändamålet.

Växelvård kan beviljas den enskilde som bor i ordinärt boende, får omfattande stöd och hjälp av närstående och om den närstående har behov av en regelbunden avlastning för möjlighet till vila och återhämtning. I utredningen ska biståndshandläggare bedöma om behovet i första hand kan tillgodoses genom hemtjänstinsatser och avlösning i hemmet. Om dessa insatser inte är tillräckliga kan växelvård beviljas.

Växelvård beviljas med antal dygn per månad. Om den enskilde ansöker om växelvård med större omfattning än 14-dagarsperioder ska särskilt boende beaktas.

4.2.7 Anhöriganställning

Anhöriganställningar tillämpas inte i Tierps kommuns verksamheter och beviljas inte som bistånd. Detta innebär att ingen anställd får utföra biståndsbedömda insatser till egen närstående. Med anhöriga menas make, maka, sambo, barn, syskon, föräldrar och barnbarn men också andra släktingar och vänner där en uppenbar beroendeställning/jävsituation kan uppstå.

4.2.8 Ekonomihantering

Den som inte längre klarar av att sköta sin ekonomi själv rekommenderas att använda autogiro när detta är möjligt. I de fall den enskilde har behov av hjälp vid uttag av kontanter ska denne hänvisas till butik som erbjuder kassaservice eller bankomat för att själv göra uttag. Om det inte är möjligt för den enskilde att själv klara av sina ekonomiska göromål ska en ställföreträdare med fullmakt eller god man vara den enskilde behjälplig. Möjlighet finns även att anhöriga stödjer den enskilde med ekonomiska angelägenheter enligt 17 kap. föräldrabalken (1949:381).

5 Bistånd avseende särskilt boende

Särskilt boende innebär boende som tillhandahåller bostäder för heldygnsvistelse tillsammans med insatser i form av vård och omsorg för äldre personer. Insatsen kan beviljas när behovet av tillsyn, omsorg eller krav på trygghet och säkerhet inte längre kan tillgodoses i ordinärt boende. För att beviljas särskilt boende ska den enskilde ha ett omfattande omvårdnads- och tillsynsbehov som sträcker sig över stor del av dygnet. Även psykiska och sociala faktorer ska beaktas vid bedömning om rätten till bistånd.

Oro och ångest inför olika situationer i vardagen är inte ensamt skäl för att beviljas bistånd i form av särskilt boende. Ålder i sig är inget kriterium för att beviljas särskilt boende, men hög ålder och psykosociala förhållanden bör beaktas i den sammantagna bedömningen. Andra skäl, såsom avsaknad av hiss i fastigheten eller otillgänglig närmiljö, berättigar inte särskilt boende.

De individuella behoven av stödinsatser i särskilt boende ska tydligt framgå i utredningen. Den enskilde ska beviljas två beslut, ett beslut som avser särskilt boende och ett beslut som avser hjälpinsatser i särskilt boende.

Den enskilde har möjlighet att framföra önskemål att bo på särskilt namngivet boende men rätten att få behovet tillgodosett på ett namngivet boende saknas. Efter att ha anvisats ett skäligt särskilt boende kan den enskilde framföra önskemål om att flytta till önskat boende.

Om den enskilde med beslut om särskilt boende vid två tillfällen tackar nej till anvisat boende ska biståndshandläggare följa upp beslutet. Beslutet kan då komma att omprövas.

5.1 Parboende i särskilt boende

Om makar, sambor eller registrerade partners har var sitt beslut om särskilt boende, har de även enligt 2 kap. 2 § socialtjänstförordning (2001:937) rätt till plats på samma särskilda boende om de begär det. Med samma boende avses i detta sammanhang samma rum, lägenhet eller boende.

För att återopa rätten ska var och en av makarna för egen del ansöka om särskilt boende och, om de så önskar, även begära att de ska beredas plats på samma boende.

5.2 Medboende i särskilt boende

Om den biståndsberättigade antingen bor på ett särskilt boende eller väntar på att få flytta, ska det ingå i skälig levnadsnivå att dennes make/maka, sambo eller registrerade partner också får bo på boendet. Detta gäller enbart under förutsättning att den biståndsberättigade ansöker om medboende enligt 4 kap. 1 c § SoL och att paret varaktigt bor tillsammans eller har bott tillsammans innan den biståndsberättigade flyttade till boendet. Paret ska också vilja bo tillsammans i ett särskilt boende.

Det är den person som ansöker om särskilt boende eller som tidigare beviljats särskilt boende som ansöker om att få bo tillsammans med sin make eller sambo.

Den som är medboende har inte rätt till hjälp och stöd på boendet utan biståndsbeslut. Om den medboende ansöker och bedöms ha behov av insatser beviljas den enskilde hemtjänstinsatser som då utförs av boendets personal.

5.3 Prioriteringsordning för särskilt boende

I boendesamordnarens uppdrag ingår att anvisa enskilda till särskilt boende. Av det skälet beskrivs också vilken prioriteringsordning som gäller för fördelning av lägenhet. Prioriteringsordningen gäller aldrig utan undantag och särskilda individuella skäl kan göra att avsteg från prioriteringsordningen måste göras.

Prioriteringsordning

1. Verkställighet av domstolsbeslut (sanktionsavgift)
2. Enskild som bedömts ha behov av korttidsplats eller omfattande omvårdnadsinsatser i bostaden
3. Datum för beslut
4. Enskild som väntar på intern flytt.

6 Insatser som inte kräver biståndsbeslut

6.1 Stöd till anhöriga

Kommunen ska enligt 5 kap. 10 § SoL erbjuda stöd för att underlätta för de personer som vårdar en närstående som är långvarigt sjuk, äldre eller som stödjer en närstående som har någon form av funktionsnedsättning.

6.1.1 Anhörigcentrum

Anhörigcentrum är ett kunskapscentrum och en mötesplats för personer som vårdar eller hjälper en närstående. Anhörigcentrum ger råd och information och stödjer anhöriga. Stödet ges bland annat i form av anhöriggrupper, personlig rådgivning, vägledning till andra stödformer och kontakt med föreningar.

6.2 Träffpunkter

Träffpunkter är mötesplatser för både social samvaro och olika former av aktiviteter, där båda delar är lika viktiga. Träffpunkterna erbjuder till exempel studiecirklar, kulturprogram, utflykter och motionsaktiviteter. Träffpunkterna är öppna för alla seniorer.

6.3 Syn- och hörselinstruktör

Kommunen erbjuder stöd till syn- och hörselskadade i form av syn- och hörselinstruktör. Instruktionen kan hjälpa till att förmedla kontakter med läkare, syn- och hörcentral samt föreningsliv. Stöd i form av hjälp till ett mer aktivt liv i hemmiljön genom träning i den dagliga livsföringen kan också ingå. Instruktionen kan även hjälpa till med enklare reparationer av syn- och hörselhjälpmedel. Hjälpmålet ska vara förskrivet av syncentral eller audionom.

7 Företrädare och annat stöd för den enskilde

Den enskilde företräder sig själv vid kontakt med kommunen om det inte finns någon annan person som fått i uppdrag att företräda denne. Anhöriga har ingen laglig rätt att företräda den enskilde om de inte är den sökandes formella ombud (med fullmakt) eller legala företrädare (vårdnadshavare, anhörig med anhörigbehörighet, god man eller förvaltare). Om den enskilde själv önskar ska ändå anhöriga och/eller närstående ges möjlighet att lämna sina synpunkter.

7.1 Anhörigbehörighet

Från den 1 juli 2017 gäller nya regler om anhörigbehörighet. Reglerna finns i 17 kap. föräldrabalk (1949:381). Lagen innebär att anhöriga har rätt att för den enskilde vidta ordinära rättshandlingar med anknytning till dennes dagliga livsföring om den enskilde inte längre själv kan ta hand om sina ekonomiska angelägenheter på grund av sjukdom, psykisk störning, försvagat hälsotillstånd eller något annat liknande förhållande.

Behörigheten innebär att anhöriga i vissa fall för den enskildes räkning kan ansöka om hjälp med inköp och sällaninköp. För övriga insatser krävs fullmakt, godmanskap eller förvaltarskap om den enskilde inte själv kan föra sin talan.

För att anhörigbehörighet ska kunna åberopas ska det vara uppenbart att den enskilde är beslutsoförmögen. Motstridiga intressen mellan den enskilde och den anhörige får inte heller förekomma. Anhörigbehörigheten gäller inte heller om den enskilde har en god man, förvaltare eller en framtidsfullmaktshavare som företräder denne.

7.2 God man

God man är till för personer som på grund av sitt hälsotillstånd behöver stöd och hjälp med att ta hand om sin ekonomi eller hjälp med rättsliga frågor. En god man kan utses att företräda en viss person som på grund av sjukdom, psykisk störning, försvagat hälsotillstånd eller liknande förhållande, behöver hjälp med att bevaka sin rätt, förvalta sin egendom eller sörja för sin person. Godmanskap begränsar inte den enskildes rättshandlingsförmåga. Huvudregeln innebär att en god man endast är en hjälpande hand som ska stämma av med sin huvudman vad denne vill.

I de fall där huvudmannen saknar förmåga att själv fatta beslut (exempel vid demenssjukdom) behöver god man inte inhämta samtycke från huvudmannen. God man ska alltid agera utifrån huvudmannens bästa.

Tingsrätten utser god man efter ansökan av den enskilde eller nära anhörig. Även Överförmyndarnämnden kan ansöka om god man.

7.3 Förvaltare

Förvaltare är ett stöd för den som på grund av sjukdom, psykisk störning eller försvagat hälsotillstånd inte kan vårda sig själv eller sin egendom och det inte är

tillräckligt med hjälp från god man. Den enskildes rättshandlingsförmåga begränsas beroende på förvaltarens uppdrag. Förvaltare kan i dessa fall besluta å den enskildes vägnar utan att den enskilde samtyckt.

Tingsrätten utser förvaltare efter ansökan av den enskilde eller nära anhörig. Även Överförmyndarnämnden kan ansöka om förvaltare.

7.4 Ombud och fullmakter

Den enskilde har rätt att anlita ett ombud för sina kontakter med myndigheter. Det kan vara den enskildes anhörige, närstående eller någon annan person. I de fall ett ombud inte är den enskildes legale företrädare ska en formell fullmakt finnas. Fullmakten upphör att gälla den dagen som fullmaktsgivaren begär det, eller inte längre förstår innebörden av fullmakten.

Den enskilde har även möjlighet att teckna en framtidsfullmakt för att på så sätt utse vem som ska företräda denne vid eventuella framtid behov. En framtidsfullmakt stärker den enskildes rätt att själv bestämma vem som får fatta beslut senare i livet när denne inte själv längre har möjlighet.

7.5 Tolk

När en myndighet kommunicerar med en person som inte behärskar svenska språket eller som har en hörsel- eller talnedsättning bör myndigheten enligt förvaltningslagen anlita tolk. Biståndshandläggaren ska se till att den enskilde kan tillgodogöra sig den information som lämnas.

Vid val av tolk får omständigheterna avgöra om en auktoriserad eller utbildad tolk ska anlitas eller om det finns någon annan lämplig person som kan tolka. Generellt sett är det olämpligt att använda någon nära anhörig som tolk. Det är viktigt att den enskilde lämnar ett medgivande att uppgifter som kan vara sekretessbelagda får tas upp i närvaro av tolken.

8 Kommunens ansvar för medborgare

8.1 Socialtjänstlagens målsättning

Kommunen ska verka för att människor som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring får möjlighet att delta i samhällets gemenskap och att leva som andra. Kommunen ska även medverka till att den enskilde får en meningsfull sysselsättning och bo på ett sätt som är anpassat efter hans eller hennes behov av särskilt stöd. Om den enskilde är i behov av omsorg ska denna utformas i nära samverkan med den enskilde och om personen så önskar även med dennes anhöriga. Socialtjänstens omsorg om äldre ska vidare inriktas på att äldre personer får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande.

8.2 Finskt förvaltningsområde

Tierps kommun ingår i förvaltningsområdet för finska. Det innebär att enskilda har rätt att använda finska vid muntliga och skriftliga kontakter med kommunen i enskilda ärenden där kommunen fattar beslut, samt att få muntligt och skriftligt svar på samma språk. Enskilda har också rätt att begära skriftlig översättning av beslut och motivering. Det åligger också kommunen att verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i samtliga minoritetsspråk som anges i lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk.

Kommunen har även skyldighet att anordna särskilt boende helt eller delvis på finska om enskild önskar detta. Biståndshandläggaren ger information om kommunens aktuella boenden i samband med en sådan ansökan.

8.3 Bosättningskommun

Med bosättningskommun avses i 2a kap. 3 § SoL den kommun där den enskilde är stadigvarande bosatt, eller annan kommun, om den enskilde har starkast anknytning till den kommunen. Det är bosättningskommunen som ansvarar för stöd och hjälpinsatser, oavsett om den enskilde tillfälligt eller under en längre tid vistas i en annan kommun.

8.4 Vistelsekommun

Äldre personer, personer med funktionsnedsättning och personer med allvarlig sjukdom har rätt till stöd och hjälpinsatser vid vistelse under en kortare tid i en annan kommun, till exempel vid semester eller vistelse i sitt fritidshus under olika perioder under året (prop. 2010/11:49 s. 32). Vistelsekommunen är då skyldig att på begäran av bosättningskommunen bistå med utredning och verkställighet i vissa fall. Bosättningskommunen ska ersätta vistelsekommunen för hjälp med verkställighet enligt den ersättningsnivå som bosättningskommunen tillämpar.

8.5 Ansökan inför flytt till annan kommun

En person som har ett varaktigt behov av omfattande vård- och omsorgsinsatser och vill flytta till en annan kommun men inte kan bosätta sig där utan att inflyttningsskommunen ger hjälp och stöd, har enligt 2a kap. 8 § SoL rätt att söka insatser i inflyttningsskommunen innan flytten. En sådan ansökan ska behandlas som om den enskilde var bosatt i inflyttningsskommunen. Detta gäller oavsett om den enskildes behov redan är tillgodosedda i bosättningskommunen.

På begäran av inflyttningsskommunen är bosättningskommunen skyldig att bistå med den utredning som behövs för att kunna pröva ansökan. Den enskilde ska lämna samtycke till att uppgifter lämnas ut. Biståndsutredning görs av bosättningskommunen i enlighet med inflyttningsskommunens begäran om vad utredningen ska innehålla. Om den enskilde inte uppfyller kriterierna gör inflyttningsskommunen ett avslag där motiveringen framgår.

8.6 Asylsökande

Asylsökande har enligt lag inte rätt till bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL för logi och ekonomisk ersättning. Vill den asylsökande ändå ansöka om bistånd av motsvarande karaktär enligt 4 kap. 1 § SoL ska ansökan prövas och avslås. Särskilda bestämmelser kring asylsökande finns i lag (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.

8.7 EU/EES-medborgare

Rätten till likabehandling innebär att EU/EES-medborgare som bedöms ha uppehållsrätt i Sverige har rätt till socialt bistånd och andra sociala förmåner på samma villkor som svenska medborgare. Regler kring bosättningskommun och vistelsekommun gäller.

8.8 Akut nödsituation

Personer som inte bedöms ha hemvist i en kommun där de tillfälligt vistas har bara rätt till bistånd för att avhjälpa en akut nödsituation som inte går att lösa på annat sätt. Vad som är nödvändig hjälp för att avhjälpa en akut nödsituation bedöms i varje enskilt fall.

8.9 Barnperspektiv

Socialtjänsten är skyldig att ta särskild hänsyn till vad barnets bästa kräver i all myndighetsutövning och verkställighet. Med barn avses barn och unga i åldern 0-17 år.

8.9.1 Föräldrar som behöver stöd

När en person med vårdnadsansvar för barn ansöker om stöd enligt SoL ska behovet och utformningen av insatsen beaktas ur ett barnperspektiv. Detta innebär bland

annat att antalet personer som ger omvårdnad, stöd och service i den enskildes hem begränsas. Om den enskilde har behov av stöd i sin föräldraroll ansvarar socialsekreterare vid Individ- och familjeomsorg för att utreda hur behovet lämpligast kan tillgodoses.

8.9.2 Anmälningsskyldighet vid oro för barn

Den som arbetar i en verksamhet som kommer i kontakt med barn och unga är enligt SoL skyldig att genast anmäla till socialtjänsten om denne i sin yrkesroll misstänker eller får kännedom om att ett barn far illa. Anmälningsskyldigheten innebär att sekretessen mellan olika verksamheter bryts. Orosanmälan ska göras till Individ- och familjeomsorgens mottagningsgrupp inom Barn- och ungdomsenheten.

9 Samverkan med andra myndigheter

9.1 Samverkan vid utskrivning från slutenvård

För enskilda som har ett förändrat behov av stöd i hemmet efter sjukhusvistelse samverkar kommunen med slutenvården, primärvården och öppenvården. Se vidare lag (2017:612) om samverkan vid utskrivning från slutenvården och sjukvård.

9.2 Samordnad individuell plan

När den enskilde har behov av insatser både från hälso- och sjukvården och från socialtjänsten ska landstinget tillsammans med kommunen upprätta en individuell plan enligt 2 kap. 7 § SoL och 16 kap. 4 § HSL. Planen ska upprättas om landstinget eller kommunen bedömer att den behövs för att den enskilde ska få sina behov tillgodosedda och om den enskilde samtycker till det. Arbetet med planen ska påbörjas utan dröjsmål. Planen ska, när det är möjligt, upprättas tillsammans med den enskilde. Närstående ska ges möjlighet att delta i arbetet med planen, om det är lämpligt och den enskilde vill det.

9.3 Tandvårdsstöd

Den som har ett stort och långvarigt behov av personlig omvårdnad i sitt dagliga liv kan få särskild hjälp när det gäller tandvård. Det innebär att den enskilde kan få bli undersökt i hemmet (munhälsobedömning) och få viss tandvård till samma avgift som sjukvård (nödvändig tandvård). Läs mer på 1177.se.